

Rezime izvještaja guvernera – septembar 2022.

U Izvještaju guvernera za septembar 2022. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2022. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u septembru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2022. godinu.

Prema konačnim podacima MONSTAT-a, u 2021. godini, ostvaren je realni rast BDP-a od 13,0%, u odnosu na 2020. godinu. U prvom kvartalu 2022. godine, prema preliminarnim podacima, ostvaren je realni rast od 7,1%, a u drugom kvartalu od 12,7% u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u septembru 2022. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 1,4%, a u odnosu na septembar prethodne godine za 16,0%.

Industrijska proizvodnja je, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u prvih devet mjeseci 2022. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila pad od 3,8%. Pad proizvodnje je evidentiran u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 17,8%, dok je rast ostvaren u sektoru prerađivačke industrije od 4,5% i sektoru vađenja ruda i kamena od 11,1%.

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih devet mjeseci 2022. godine iznosio je 987.524 što je za 56,26% više u odnosu na uporedni period prethodne godine. U istom periodu ostvareno je 3,8 miliona noćenja, što predstavlja rast od 43,66%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika u prvih šest mjeseci 2022. godine, u odnosu na isti period 2021. godine bilježi značajan rast u svim vidovima saobraćaja: u željezničkom za 67,49%, drumskom za 72,41% i prevozu putnika na aerodromima za 136,37%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih šest mjeseci 2022. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 1,83% i pad efektivnih časova rada od 3,21% u odnosu na isti period 2021. godine.

Prosječan broj zaposlenih u septembru 2022. godine iznosio je 226.500 lica, što je za 1,94% manje u odnosu na prethodni mjesec, i za 14,08% više u odnosu na septembar 2021. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u septembru 2022. godine iznosio 44.265 što predstavlja pad od 0,41% u odnosu avgust 2022. godine, a u odnosu na septembar 2021. godine pad od 17,96%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 30. 09. 2022. godine, bio je 55.336 od kojih je 15.638 ili 28,26% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,36%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2021. godine rast iznosio 1,65%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju septembra 2022. godine, iznosio 940,07 miliona eura, i bio je veći za 1,14% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 14,08%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 30. 09. 2022. godine (15.638) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bila su 1.323 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 27.851.300,14 eura što čini 2,96% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 14.315 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 912.220.243,91 eura što čini 97,04% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 30. 09. 2022. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 26,20% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,32% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 47,31% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju septembra 2022. iznosila je 6,10 mlrd. eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast za 945,10 miliona eura, ili 18,32%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju septembra 2022. godine iznosili 3.667,23 miliona eura i u odnosu na septembar prethodne godine ostvarili su rast od 4,82%, dok su ostvarili rast od 0,56% u odnosu na prethodni mjesec.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju septembra 2022. godine iznosili su 187,43 miliona eura i u odnosu na septembar 2021. godine bilježe rast od 36,47%, dok su u odnosu na prethodni

mjesec zabilježili rast od 8,22%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju septembra 2022. godine iznosili su 215,50 miliona eura i činili su 5,88% ukupnih kredita. Na godišnjem nivou bili su viši za 9,55%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 0,45%.

Depoziti u bankama u septembru 2022. godine iznosili su 4.966,38 miliona eura i u odnosu na septembar 2021. godine bilježe rast od 24,43%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 2,52%. Ukupan kapital banaka na kraju septembra 2022. godine iznosio je 613,69 miliona eura, i u odnosu na isti period prethodne godine bio je niži za 2,38%, dok je u odnosu na prethodni mjesec viši za 0,55%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju septembra 2022. godine iznosila je 5,60%, i u odnosu na kraj septembra 2021. godine zabilježila je pad od 0,12 pp, dok je bila za 0,05 pp viša u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u septembru 2022. godine iznosila je 5,40%, i na godišnjem nivou bilježi pad od 0,50 pp, dok je bila za 0,09 pp niža nego u prethodnom mjesecu. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,26% na kraju septembra 2022. godine i u odnosu na isti period prethodne godine bila je niža za 0,09 pp, dok je u odnosu na kraj prethodnog mjeseca zabilježila pad od 0,01 pp.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 248,44 miliona eura na kraju septembra 2022. godine, i u odnosu na isti period prethodne godine bila je veća za 38,83 miliona eura ili 18,52%, dok bilježi rast od 12,48 miliona eura ili 5,29% na mjesečnom nivou. Tokom septembra 2022. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 66,50%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 33,50%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 82,79 miliona eura za prvih devet mjeseci 2022. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (81,68%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (18,32%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom devet mjeseci 2022. godine iznosio je 49,96 miliona eura, ostvaren je kroz 564 transakcije i u odnosu na isti period prethodne godine bio je viši za 46,49%. Tržišna kapitalizacija na dan 30. 09. 2022.

godine iznosila je 3.279,83 miliona eura, i na godišnjem nivou bilježi rast od 2,27%, dok na mjesečnom nivou bilježi pad od 0,11%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju septembra 2022. godine bila 11.463,83 indeksnih poena, bilježi rast od 1,32% na godišnjem nivou, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi rast od 2,21%. Indeks MNSE10 iznosio je 807,87 indeksnih poena i bilježi rast od 1,58% u odnosu na septembar prethodne godine, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi pad od 0,01%.

Izvorni prihodi budžeta u prvih devet mjeseci 2022. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 1.459,28 miliona eura i bili su viši za 5,01% u odnosu na planirane, a za 8,55% u odnosu na uporedni period prethodne godine. Budžetski rashodi iznosili su 1.495,25 miliona eura i zabilježili su pad od 4,51% u poređenju sa planiranim, a rast od 6,07% na godišnjem nivou. Budžetski deficit iznosio je 36,05 miliona eura i činio je 0,63% prognoziranog godišnjeg BDP-a.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju septembra 2022. godine, državni dug (bruto) je iznosio 3.999,75 miliona eura ili 70,17% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 375,25 miliona eura ili 6,58% BDP-a, a na spoljni dug 3.624,50 miliona eura ili 63,58% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 64,79% BDP-a.

U septembru su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Između ostalog, realizovana je treća ekspertska misija u saradnji sa Hrvatskom narodnom bankom pod nazivom *Support to implementation of the new Law on Credit Institutions and accompanying bylaws*. Povodom sastanka Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku koji će biti održan u Briselu, prilog CBCG na crnogorskom i engleskom jeziku je dostavljen Ministarstvu finansija. Ostvareno je učešće na uvodnom onlajn sastanku sa ekspertima Banke Holandije, povodom tehničke podrške DNB-a u dijelu usklađivanja sa SEPA zahtjevima. Takođe, ostvarena je bilateralna posjeta Banci Holandije. Povodom implementacije druge faze IPA regionalnog projekta pod nazivom „*Program jačanja kapaciteta centralnih banaka Zapadnog Balkana sa ciljem njihove integracije u Evropski sistem centralnih banaka – Faza II*“ ostvareno je učešće na konferenciji u Rimu i na prvom sastanku Upravnog odbora projekta.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u septembru.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.